

Høringsnotat til Stortingets familie- og kulturkomité

Prop 1 S (2024-2025) fra Barne- og familiedepartementet og Kulturdepartementet

Abelia er foreningen for kunnskaps- og teknologivirksomheter og ideell sektor i NHO. Vi organiserer 2.800 virksomheter med over 65.000 årsverk. Abelia har medlemmer innen blant annet IKT, rådgivning, utdanning, forskning, samt ideelle og frivillige organisasjoner.

Abelia organiserer også ideelle leverandører av tjenester i institusjonsbarnevernet og knyttet til fosterhjem.

En av de viktigste politiske oppgavene på familie- og kulturfeltet er å bidra til at ideelle og frivillige organisasjoner kan styrke sin rolle som problemløsere, på samme måte som de alltid har ledet an i utviklingen av velferdssamfunnet og drevet innovasjon for folkehelse, velferd, beredskap og demokrati. Abelia mener at statsbudsjettet for 2025 burde hatt tydeligere insentiver til økt egenfinansiering og tiltak for å styrke digitaliserings- og innovasjonstakten til ideell og frivillig sektor.

Ideelle og frivillige organisasjoner har ikke finansielle forutsetninger tilsvarende kommersielle eller offentlige aktører. De gir ikke avkastning og har dermed ingen som skyter inn investeringskapital. Inntektene er ofte bundet opp til bestemte formål, definert gjennom offentlige myndigheters støtteordninger eller private gaveformål. Organisasjonene har altså stor innovasjonsevne, men lavere riskoevne og ofte mindre kapitalreserver som gjør det mulig å investere i større løsninger til nytte for velferdssamfunnet.

Kap. 315 Frivillighetsformål

Stimuleringstiltak for digitalisering og innovasjon

Digitalisering og investering i IKT bidrar til svært høy produktivitsvekst i samfunnet, og ideelle og frivillige organisasjoner er ikke et unntak. Bransjer, sektorer eller organisasjonsformer som ikke invester tilstrekkelig i digitale løsninger vil henge etter. Manglende investeringer i oppgradering og utskifting av systemer gir økt sårbarhet- og sikkerhetsrisiko, høyere driftskostnader og redusert brukervennlighet. Midler til investering vil derfor bidra til en mer effektiv drift og til at mer av organisasjonenes disponible midler kan benyttes til formålet.

Store deler av organisasjonslivet driver i dag innovasjonsarbeid for bedre digitale løsninger for beredskap til lands og til havs, for mer tilpassede sosiale tjenester når brukerne etterspør digitale tilbud, og for digitale innsamlingsaktiviteter. Å investere i sektorens framtidige digitale infrastruktur er dermed en investering i bedre løsninger på en bredde av samfunnets innsatsområder. En støtteordning for digitalisering vil bidra til at tilbudene kan realiseres raskere og tryggere.

Det finnes ingen permanent tilskuddsordning for investering i systemer og intern kompetansebygging, selv om det ble gitt noe slik støtte under pandemien. Et bransjeprogram for digitalisering bør omfatte midler til investering i IKT-systemer, til innovasjon i nye digitale løsninger og tjenester, og til tiltak for kompetanseheving blant brukerne av tjenestene. Abelia ber om at det opprettes en søknadsbasert ordning som i første omgang har en ramme på 10 millioner kroner. Behovet er vesentlig større, men en mindre sum vil også kunne bidra til å synliggjøre det reelle behovet.

Abelia foreslår:

- Ny post under kap. 315, evt. knyttet til post 78:
Digitaliseringstiltak for ideell og frivillig sektor - 10 mill. kroner.

Post 70: Merverdiavgiftskompensasjon

Abelia støtter målet om regelstyrt merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner. En regelstyrt ordning vil bidra til bedre likviditet i sektoren ettersom det gir grunnlag for løpende behandling. Det er i utgangspunktet ikke en stor eller dyr endring når målet uansett er fullfinansiering, og utgiftene knyttes til faktisk innbetalte avgifter.

Stortinget bør også sørge for en utredning om kompensasjon for merverdiavgift knyttet til bygg og anlegg for frivillige organisasjoner generelt på samme måte som for idrettslag.

Abelia foreslår:

- Kap. 315 post 70 markeres som overslagsbevilgning.
 - Sekundært: Stortinget ber regjeringen i 2025 sikre at organisasjoner med rett på kompensasjon innvilges kompensasjon på 100 prosent av merverdiavgiftene i grunnlagsåret.
- Stortinget ber regjeringen utrede kompensasjon for merverdiavgift for investeringer i bygg og anlegg som eies og driftes av ideelle og frivillige virksomheter.

Kap. 855 Statlig forvaltning av barnevernet

Abelia mener det er nødvendig med en økning av bevilgningene til det statlige barnevernet, herunder kjøp av private barnevernstjenester, på minst det nivået som regjeringen foreslår med en økning på 569 mill. kroner. Vi bemerker likevel at mye av økningen vil gå til å håndtere økt prisstigning og tiltak for å følge opp mer krevende plasseringer, og ikke nødvendigvis økning av langsiktig kapasitet.

I 2024-budsjettet ble det lagt inn en forsøksordning med etableringsstøtte for ideelle barnevernsinstitusjoner på 10 mill. kroner. Bakgrunnen var at Stortinget ønsker at ideelle aktører skal stå for en større andel av kapasiteten i barnevernet, jf. vedtak 762 (2017-2018). Selv om andelen ideelle har økt fra 22 prosent i 2021 til 26 prosent i andre tertial 2024, er vi langt unna Stortingets mål på 40 prosent. Samtidig er behovet nå flere behandlingsplasser, mens ideelle tradisjonelt har vært størst på andre målgrupper. Det krever omstilling og investering i andre typer kompetanse.

Det er tildelt etableringsstøtte til 5 leverandører for etablering av 16 plasser, men ordningen er ikke eksplisitt foreslått videreført i 2025-budsjettet. Vi antar det skyldes tvil om støtten alene har bidratt til etableringene. Vi er ikke i tvil om at ordningen **har** bidratt. Den oppfattes som et viktig insentiv både symbolsk og reelt, og har skapt nytenking om etableringsmuligheter. Alene er beløpet for lite til å etablere mange plasser, men det er et reelt og risikoreducerende pluss-tiltak. En 4-avdeling koster anslagsvis 2,5 millioner kroner i ren oppbygging av kapasitet før kontraktens oppstart, utenom kjøp av eiendom eller husleie.

Etablering tar tid, og det er derfor ekstra viktig at ordningen ikke legges ned med det samme den har kommet i gang, uten noen form for evaluering. Vi ber om at den videreføres og utvides.

Abelia foreslår:

- På kap. 855 post 22 øremerkes 20 mill. kroner til videreføring av etableringsstøtte for barnevernsinstitusjoner i regi av ideelle aktører.

Vi viser for øvrig til våre høringsinnspill til finanskomiteen og helse- og omsorgskomiteen for flere merknader og forslag, blant annet om ordningen med skattefradrag for gaver til frivillige organisasjoner.